

Veršovaný románek v Aréně

Komorní scéna Arény připravuje na čtvrtek 16. ledna svou další premiéru, která je od roku 1994, kdy zde vlastně byla zahájena první divadelní sezóna s vlastními herci, již jedenáctou v pořadí.

Herecký soubor pod vedením režiséra Tomáše Jirmaná nastudoval inscenaci **Máj aneb Veršovaný románek dle scénáře Karla Hynka Máchy**. Kromě „domácích“ herců se divákům představí i Lucie Finková, pro kterou získala Aréna na tuto sezónu stipendium Nadace Českého literárního fondu, v alternaci s herečkou Národního divadla moravskoslezského (NDM) Apolenou Veldovou. Jedná se o již třetí Jirmanovu režijní práci v Aréně. Začal v roce 1995 dramaturgií Šotolova Kuřete na rožni, v loňské sezóně pak přibyla Strniskova Goldoniáda. Kromě toho se uvedl v roli režiséra i na scéně NDM (Vildmanova

Krakonošova zahrada). Ani další členové inscenačního týmu v Aréně nepracují poprvé. Spíše se dá již hovořit o stálém „štábu“. Hudba je dílem P. Helebranda, scénu vytvořil T. Volkmer a kostýmy E. Kotková. Autorem scénáře, který vznikl na motivy díla K. H. Máchy, není v tomto případě občasný spolupracovník Z. A. Rény, ale přímo režisér inscenace T. Jirman.

Všechny hry uváděné od roku 1993 se stále drží na repertoáru tohoto mini-divadélka. První z nich byl Bleděmodrý Petr, který se již dočkal více než šedesáti repríz. Nejúspěšnějším představením je v současné době Višňový sad, který loni s herci Arény nastudovala ruská režisérka žijící v Olomouci Oxana Meleškinová-Smilková a soubor jej uvede 3. března v divadle Labyrint v Praze v rámci přehlídky mimopražských scén. (jak)

Herec a režisér Tomáš Jirman má fantazii, což také dokumentuje na jevišti

Když se „Máj” uvádí v Aréně

LADISLAV KNIŽÁTKO

OSTRAVA. Komorní scéna Aréna v Ostravě se rozhodla přenést do scénické podoby Máj Karla Hynka Máchy.

Když režisér Tomáš Jirman v ostravské Komorní scéně Aréna dával své scénické podobě zvěčnělé „velebásně” českého romantismu „Máj” jaksi ostentativně skromný podtitul „veršovaný románek dle sepsání Karla Hynka Máchy”, chtěl tím zřejmě již předem zamezit, aby divák přistupoval k tomuto představení v očekávání nějaké pietní slavnostnosti a toužebně nyjícího přednesu, okázale se prodávajícího zatěžkanou atmosférou uszlzeného sentimentu.

Ještě stále totiž u mnohých verš „byl pozdní večer, první máj...” okamžitě vyvolává zjednodušující asociace na „pěvce lásky”, který prostřednictvím hrdličky naléhavě zve „ku lásce”, za tichého přispění šeptajícího mechu. Nanejdvů se jim ještě vybaví „květoucí strom”, slavíkově zpěvavě vyznání voňavé růži, možná i libý závan borového háje. A to je tak asi vše, co jim paradoxně postačí k tomu, aby ventilovali svůj zájem o autora Máchových „Deníků”, který by se nad absurditou takto pojímané posmrtné popularity smál, až by se za břicho popadal. Vždyť ten – takovou triviální oblibou obdařený – úvod pouze otevírá ni-

Z jevištní podoby Máje v ostravské Aréně

Foto: František Rezníček

jak idylický pohled do splínem pochybností rozdíraného nitra člověka. Jedince, který před záhadou nekonečna zoufale hledá odpověď na nemilosrdně se vtírající otázku po smyslu konečnosti své existence. A tak by spíše do obecného povědomí měly vstoupit jiné verše z toho překvapivě zralého výtrysku bohaté imaginace šestadvacetiletého literáta. Třeba ty, které tak případně uvádějí realizátoři v programu ke svému představení: „Vy hvězdy jasné, vy hvězdy na výši /vám já toužím tam světla ve říši/ ach a jen země je má...”

V tom je právě jádro přínosnosti Jirmanovy inscenace. Že

dokázal s obdivuhodnou fantazií a metaforickou jevištní vynalézavostí, v působivém scénickém obrazu upozornit na pravou podstatu geniálního básnického zformulování dobového postoje, myšlenkově odrážejícího vliv šířícího se byronismu. Postoje do té míry kosmopolitně zacíleného a umělecky výlučného, že se mu z počátku v prostředí národnostně vyhocených obrozeneckých snah dostalo nejednoho příkrého odsouzení.

Na velmi sugestivním vyznění večera, ve kterém verše básníkovy zaznívají v důsledně odpatetizovaném podání, zřetelně a se silným emotivním nábojem, mají nemalý

podíl i režisérovi umělečtí spolupracovníci. Kontemplativní sevřeností a syrovou emocionálností se vyznačující scénická hudba Pavla Helebranda, inspirovaná scénické řešení Tomáše Volkmera, významově výstižné kostýmy Evy Kotkové – to vše náležitě umocňuje dopad Máchových veršů, znamenitě interpretovaných zejména Dušanem Škubalem, ale i dalšími účinkujícími: Lucií Finkovou, Kateřinou Havelkovou, Markem Cisovským, Vladislavem Georgievem a Reně Šmotkem.

Komorní scéna Aréna v Ostravě opět přesvědčila o perspektivnosti svého uměleckého směřování.

V ostravské Komorní scéně Aréna připravují premiéru Máchova Máje

Nejsem režisér, jen si tak hraji

JAN HAVLENA

OSTRAVA. Pozoruhodnou premiéru chystá na tento čtvrteční večer ostravská Komorní scéna Aréna. Ostravský režisér a herec Tomáš Jirman tady se zdejší souborem a ve spolupráci se scénografem Tomášem Volkmerem a hudebním skladatelem Pavlem Helebrandtem nazkoušel divadelní inscenaci Máje od Karla Hynka Máchy.

Tomáš Jirman je s Arénou v kontaktu již delší dobu, jako excelentní herec (například jako Petruccio v Krocení ženy, horník v Průběžné O(s)travě krve či Klaudius v Hamletovi), posléze jako nápaditý režisér. V březnu 1995 tady režíroval – jako svůj debut – „Kuře na rožni“, Potužilovu jevištní adaptaci románu Jiřího Šotoly. O devět měsíců později Aréna uvedla další jirmanem režírovanou hru, bláznivou a barevnou Goldoniádu Vladimíra Strniska, který ji sepsal coby koláž z motivů a dialogů her Carla Goldoniho.

Před premiérou „Máje“ jsem – po jedné ze zkoušek – režisérovi Tomáši Jirmanovi položil pár otázek.

V Komorní scéně Aréna jste již režíroval tematicky vážnější Kuře na rožni a komediální Goldoniádu. Proč jste nyní zvolil básnický Máje?

Asi proto, že je mi téměř jedenačtyřicet let a mám za sebou několik životních průserů a taky proto, že je to české, krásný jazyk... Vždyť i doba je podobná, jsme obklopeni úspěšnými podnikateli a otázky hlubšího smyslu žití se nám ztrácejí.

Jednou, když jsem jel autem od mámy z Čech, zastavil

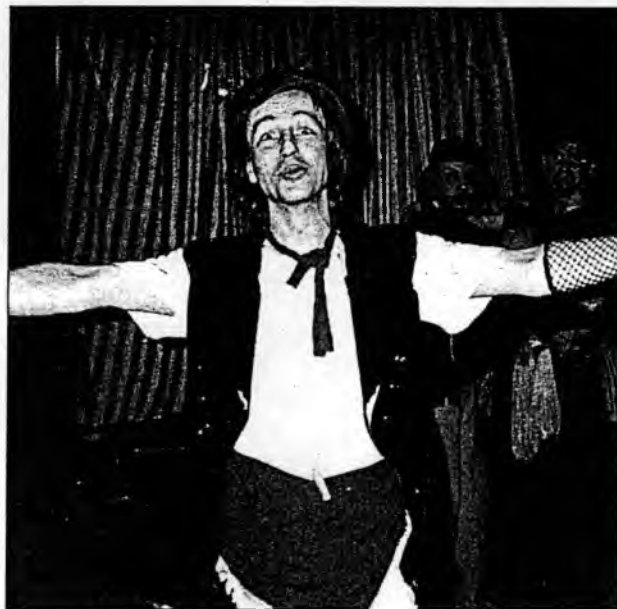
jsem, jmenuje se to tam Na Kocandě, vylezl na kopec a uviděl celý reliéf od Svatého Kopečku, Králický Sněžník, Suchý vrch... Byl konec dubna, do toho pralo slunce a já jsem si říkal, ano, to je ono, ta příroda a jeden člověk, pitomej se svou hlavou plnou mizerných starostí. Jak je ten poměr otočený, myslíme si, že jsme střed světa. Prdlačky! Jsme jen drobná součást.

Jsem čím dál více přesvědčený, že Máj není o tom – „Byl pozdní večer – první máj – večerní máj – byl lásky čas...“ Je to opravdu těžký rozhovor sama se sebou o smyslu světa, smyslu vesmíru, existenci, neexistenci Boha nebo řádu. Je to těžká polemika Máchy, zdali to tady je všechno náhodou, anebo zdali to má smysl.

Použil jste divadelních prvků, nebo se jedná spíše o melodrama?

Melodrama to není, snažili jsme se o vyjádření podstaty veršů přes to, co skýtá jeviště: černá jáma, kde není nic a může tam vzniknout všechno. Z tohoto důvodu mám rád Arénu, je to tady takový prťavý a přitom se dá udělat iluze, že něco je kilometr daleko a pak najednou jsem u toho takhle blízko. Zkrátka neštítíme se použít čehokoliv s jedním takovým haltem: aby nemusel Karel Hynek rotovat v hrobě.

Dělal jste nějaké zásahy do původního Máchova textu? Ty zásahy do samotného Máchy jsou, myslím, minimální. Pouze jsme přidali jednu takovou dobovou zprávu z kroniky o popravě zločince, která Máchu inspirovala.

Tomáš Jirman coby Petruccio ve hře Williama Shakespeara Krocení ženy, kterou režíroval Pavel Cisovský. Foto: archiv

V programu je podtitul „veršovaný románek“, co jste tím chtěl naznačit?

To se optejte Karla Hynka Máchy! On sám psal v dopise svému příteli Hindlovi, že se jedná o báseň nebo spíše veršovaný románek. Historikové se domnívají, že to udělal především proto, aby lidé na venkově tomu rozuměli a Máj si koupili. Mácha ho totiž vydal vlastním nákladem. No, ale on to je veršovaný románek. Možná by bylo ještě příhodnější veršované drama, protože drama je v tom obrovité.

Slyšel jsem, že jste se svými spolupracovníky – panem Volkmerem a panem Helebrandtem – tuto inscenaci dosti dlouho připravovali, jste se spoluprací s nimi spokojen?

To jsou dva nádherní blázni! To je radost dělat! Jednoho z nás tří něco napadne a jim ještě ten nápad není dost šílený na to, aby ho dál nerozvedli. Všichni tři jsme s Májem koketovali už asi před rokem a tenkrát jsme se rozhodli ještě rok počkat a nechat to v sobě kvasit. Dlouho jsme mluvili, ne jak by to mělo konkrétně vypadat, ale o duchu, a myslím, že jsme se dokázali sejít ve spoustě bodů. Pro mě je velice důležitá – to je co mě na divadle baví – spolupráce s téměř člobrdama.

Neláká vás zahrát si v „Máji“?

Ale jó...vždyť já nejsem režisér, já si jen tak hraju...To nejpodstatnější je podle mne hrát si a ze hry, hravosti, něco udělat.

→ jirman